

модели, прилагани в развитите страни, към българските условия и реализирането им в социалната практика.

В основата на новия модел е съчетаването на два основни принципа в общественото осигуряване - принципа на задължителното осигуряване и принципа на доброволното осигуряване. Тъй като доброволното осигуряване е нова реалност в българските условия и все още не е широко популярно сред населението, **водеща роля има задължителното осигуряване**. Поради това нашето внимание е насочено именно върху информационното осигуряване на неговите основни елементи. Задължителното обществено осигуряване включва четири сектора - Държавно обществено осигуряване (ДОО), Здравно осигуряване (ЗО), Осигуряване срещу безработица (ОБ) и Допълнително задължително пенсионно осигуряване (ДЗПО) (Бюлетин на НОИ, 1/2002). Институциите, които управляват съответните сектори, са Националният осигурителен институт (НОИ), Националната здравноосигурителна каса (НЗОК), Националната служба по заетостта (НСЗ) и универсалните и професионалните пенсионни фондове (УПФ и ППФ).

ДЪРЖАВНО ОБЩЕСТВЕНО ОСИГУРЯВАНЕ

Създаването на фонд "Обществено осигуряване" в нашата страна (ДВ, бр.104/28.11.1995 г.) довежда до отделяне на средствата за обществено осигуряване от държавния бюджет. Основната цел на обособяването му е да се повиши ефективността при набиране и използване на средствата за обществено осигуряване въз основа на по-рационалното им управление и контрол на всички равнища. След приемането на Кодекса за задължителното обществено осигуряване средствата на този фонд се обособяват в три фонда - "Пенсии", "Трудова злополука и професионална болест" и "Общо заболяване и майчинство". След 1.01.2002 г. се създава и четвърти осигурителен фонд - "Безработица".

Държавното обществено осигуряване, реализирано от НОИ, е система от разходно-покривен тип. Тя е изградена върху т.нар. договор между поколенията и се основава на принципа на солидарността - "работещите сега издържат работещите преди" (Дулевски и др., 1999). Основният компонент на системата на държавното обществено осигуряване е фонд "Пенсии". Икономически активното население се осигурява задължително по закон за прослужено време и старост, като осигурителните вноски се внасят и от работещите, и от работодателите при различно съотношение. Те са основен източник за приходи на пенсионните системи и чрез тях се гарантира изплащането на пенсиите.

Задължителният характер на държавното пенсионно осигуряване за всички заети, както и фактът, че изплащането на пенсиите на настоящите